

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI ADLIYA VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”
Toshkent davlat yuridik
universiteti rektori

_____A.Tashkulov

2022 yil “ ” avgust

BARQAROR RIVOJLANISH: NAZARIYA VA AMALIYOT

moduli dasturi (sillabus)

5 KREDIT (ECTS)

Bilim sohasi: 400000 – Ijtimoiy soha, biznes va huquq
Ta’lim sohasi: 420000 – Huquq
Magistratura mutaxassisligi: 70420129 – Atrof muhit huquqi va barqaror rivojlanish

Modulga oid ma’lumotlar

Modul kodi: EKOH/YerH2A10

Modul nomi: Barqaror rivojlanish: nazariya va amaliyot

Semestr / O‘quv yili: 2 / 2022-2023

Kafedra nomi: Ekologiya huquqi

Soatlar / kreditlar soni: 5 ECTS (125 soat)

Kurs mualliflari / Professor-o‘qituvchi:

Go‘zal Uzakova, DSc., Dotsent.

(guzaluzakova@tsul.uz)

Qabul soatlari: tasdiqlangan reja-grafik asosida.

Tasdiqlangan: Univyersitet Kengashining _____dagi _____-son qarori

Toshkent – 2022 y.

I. MODUL TAVSIFI

Mazkur modul barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishning ijtimoiy-siyosiy, huquqiy asoslari, qashshoqlik va ochlikni tugatish, sog'lik va farovonlikka erishish, aholi uchun toza suv va sanitariyaning mavjudligini ta'minlash, aholini arzon va toza energiya bilan ta'minlash, barqaror rivojlanish yo'lida innovatsiyalarni joriy qilish, sanoatlashtirish va infratuzilmani rivojlantirish, shaharlar va boshqa aholi punktlarini barqaror rivojlantirish, mas'uliyatli iste'mol va ishlab chiqarishning oqilona modellariga o'tishni huquqiy ta'minlash, iqlim o'zgarishiga qarshi kurash va uning salbiy oqibatlarini yumshatish, quruqlikdagi ekotizimlarni himoyalash va tiklashning huquqiy masalalari, barqaror rivojlanish yo'lida xalqaro hamkorlik kabi global ahamiyatga ega masalalarni o'rganishga bag'ishlangan.

Mazkur modul doirasida talabalarga sohalararo tatqiqotlar o'tkazish, ularning tahliliy fikrlashini rivojlantirish hamda davlat va jamiyat rivoji uchun zarur strategik qarorlar qabul qilishning o'ziga xos xususiyatlariga bag'ishlangan zarur o'quv matyeriallari, ma'ruza, seminar va yozma topshiriqlar qamrab olinadi.

Modul o'zbek va rus tillarida olib boriladi.

II. MODUL ASOSIY TALABLARI

Modul 70420129 – “Atrof muhit huquqi va barqaror rivojlanish” soha mutaxassisligi magistratura talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib, ulardan ekologiya huquqi, xalqaro huquq, ma'muriy huquq, huquq nazariyasi bo'yicha bazaviy bilimga ega bo'lish hamda og'zaki va yozma yuridik o'zbek yoki rus tilini puxta bilish talab etiladi.

III. ANNOTATSIYA

5 ECTS. (125 soat).

Ma'ruza	Seminar/Amaliy mashg'ulot	Laboratoriya	Assessment	Mustaqil ta'lim	Jami
20	25	0	5	75	125

Modul talabalarda nazariy bilimlarni chuqurlashtirishga, ilmiy-huquqiy tahlilni kuchaytirishga, sohaviy tatqiqotlarni amalga oshirish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan mashg'ulot tarzida tashkil etilgan. O'quv kursi davomida talabalar BMT barqaror rivojlanish dasturining maqsad, vazifalari, uni alohida davlatlarda, xususan O'zbekiston Respublikasida milliylashtirish masalalari, mazkur maqsadlarga erishishda xalqaro va milliy institutlar hamkorligini rivojlantirish, milliy qonun hujjatlarini xalqaro hujjatlarga moslash va ularni o'zaro muvofiqlashtirish, O'zbekiston Respublikasi davlat siyosatida atrof muhit muhofazasining aks etishi

kabi masalalar bilan bog‘liq huquqiy bilimlar oladi hamda mazkur bilimlarni amaliyotda qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantiradi va rivojlantiradi.

IV. MODULDAN KO‘ZLANGAN MAQSAD

“Barqaror rivojlanish: nazariya va amaliyot” modulining maqsadi BMT barqaror rivojlanish dasturida belgilangan maqsadlarni amalga oshirishning ijtimoiy-siyosiy, huquqiy asoslarini o‘rganishga bag‘ishlangan bo‘lib, mazkur modul doirasida talabalarning sohalararo tatqiqotlarni amalga oshirish ko‘nikmalarini shakllantirish, tahliliy fikrlashini rivojlantirish, nazariy bilimlarni chuqurlashtirish hamda mazkur bilimlar bilan bog‘liq amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish nazarda tutiladi.

V. MODULDAN KUTILGAN NATIJALAR

Modul oxirida talabalar quyidagilar bo‘yicha bilimga ega bo‘ladilar:

- BMTning Barqaror rivojlanish dasturi va unda belgilangan maqsadlarni amalga oshirishning ilmiy-huquqiy asoslari;
- qashshoqlik va ochlikni tugatish, sog‘lik va farovonlikka erishish maqsadida barqaror taraqqiyot dasturini amalga oshirish;
- aholi uchun toza suv va sanitariyaning mavjudligini ta‘minlash;
- aholini arzon va toza energiya bilan ta‘minlash, energetik xavfsizlikning huquqiy masalalari;
- barqaror rivojlanish yo‘lida innovatsiyalarni joriy qilish, sanoatlashtirish va infratuzilmani rivojlantirish;
- shaharlar va boshqa aholi punktlarini barqaror rivojlantirish;
- mas‘uliyatli iste‘mol va ishlab chiqarishning oqilona modellariga o‘tishni huquqiy ta‘minlash;
- iqlim o‘zgarishiga qarshi kurash va uning salbiy oqibatlarini yumshatish;
- quruqlikdagi ekotizimlarni himoyalash va tiklash, ulardan oqilona foydalanishning huquqiy masalalari;
- Barqaror rivojlanish yo‘lida xalqaro hamkorlik.

Quyidagi ko‘nikmalarga ega bo‘ladilar:

- modul doirasida xalqaro hujjatlarni tahlil qilish;
- modul doirasida mavzularga oid milliy qonun hujjatlarini tahlil qilish va sharhlash;
- barqaror rivojlanishni ta‘minlash bilan bog‘liq ekologik-huquqiy manbalaridan foydalanish;
- modul doirasidagi mavzularga oid ilmiy-nazariy va amaliy bilimlarini og‘zaki va yozma nutq orqali ifoda etish;

- sohaga oid ilmiy adabiyotlardan foydalangan holda sohalalaro va huquqiy tatqiqotlarni amalga oshirish.

Quyidagi qobiliyatlarni egallaydilar:

- axborot bilan ishlash (turli manbalardan ilmiy va kasbiy vazifalarni bajarish uchun zarur bo‘lgan ma’lumotlarni izlash, baholash va foydalanish, shu bilan birga tizimli yondoshuv);

- muammoning eng samarali va maqbul huquqiy yechimini topishga yo‘naltirilgan yondashuvlarni rivojlantirish;

- yuridik, qiyosiy va boshqa o‘ziga xos metoddan foydalangan holda, tegishli huquqqa oid ma’lumotni izlash, tahlil qilish va ishlash;

- professional sohada yuzaga keladigan huquqiy muammolar va vaziyatlarni tavsiflay bilish.

VI. MODUL REJASI

1. Jadval: Mavzular bo‘yicha taqsimlangan jami soatlar

№	Mavzular sarlavhalari	Jami soat	Auditoriya soati		Mustaqil ta’lim soatlari
			Ma’ruza	Seminar	
1.	1-mavzu. Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishning ijtimoiy-siyosiy, huquqiy asoslari	10	2	2	6
2.	2-mavzu. Qashshoqlik va ochlikni tugatish, sog‘lik va farovonlikka erishish maqsadida barqaror taraqqiyot dasturini amalga oshirish	12	2	2	8
3.	3-mavzu. Aholi uchun toza suv va sanitariyaning mavjudligini ta’minlash	12	2	2	8
4.	4-mavzu. Aholini arzon va toza energiya bilan ta’minlashning huquqiy masalalari	16	2	4	10
5.	5-mavzu. Barqaror rivojlanish yo‘lida innovatsiyalarni joriy qilish, sanoatlashtirish va infratuzilmani rivojlantirish	10	2	2	6

6.	6-mavzu. Shaharlar va boshqa aholi punktlarini barqaror rivojlantirish	10	2	2	6
7.	7-mavzu. Mas'uliyatli iste'mol va ishlab chiqarishning oqilona modellariga o'tishni huquqiy ta'minlash	12	2	2	8
8.	8-mavzu. Iqlim o'zgarishiga qarshi kurash va uning salbiy oqibatlarini yumshatish	14	2	4	8
9.	9-mavzu. Quruqlikdagi ekotizimlarni himoyalash va tiklash, ulardan oqilona foydalanishning huquqiy masalalari	10	2	2	6
10.	10-mavzu. Barqaror rivojlanish yo'lida xalqaro hamkorlik	14	2	3	9
	Jami:	125	20	25 (5 - baholash)	75

2. MODUL TARKIBI

1-mavzu. Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishning ijtimoiy-siyosiy, huquqiy asoslari

1. BMT taraqqiyot dasturini amalga oshirish zarurati, uning ijtimoiy-siyosiy, ekologik-huquqiy asoslari.

2. Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda ekologik ko'rsatkichlar, ularni yaxshilashning iqtisodiy-huquqiy ahamiyati.

3. O'zbekiston Respublikasining 2030 yilgacha bo'lgan davrda Atrof-muhitni muhofaza qilish Konsepsiyasi, uni amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlari.

4. Ekologik ta'limni amalga oshirishning ijtimoiy-huquqiy ahamiyati.

O'zlashtirilishi kerak bo'lgan adabiyotlar:

Xolmo'minov J.T. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning ekologik xavfsizlikni ta'minlash, agrar va energetika sohasini

rivojlantirishga oid konseptual g'oyalarini o'rganish. O'quv-uslubiy qo'llanma. –T.: TDYuU, 2020.-528-bet.

Narzullaev O.. Xalqaro ekologiya huquqi. O'quv qo'llanma. –T.:TDYuU. 2022.

Ekologiya huquqi. Darslik // Bozorov U.B., Xolmo'minov J.T., Juraev Y.O., Usmonov M.B. va boshqalar. Mas'ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo'minov. – T: TDYuU, 2019. B.332-347.

Xalmuminov J.T., Fayzullaeva G.G. Mejdunarodnoe ekologicheskoe pravo. Otv.red.d.yu.n.,prof. M.B.Usmonov - Toshkent: TGYuI, 2013.-316 str.

Xolmo'minov J.T., Safarov J.I. Xorijiy mamlakatlarda tabiiy resurslar huquqi: qiyosiy tahlil va qonunchilikni takomillashtirish. Monografiya.-Toshkent:TDYuI, 2012. 228-bet.

М.М.Бринчук, Экологическое право. Учебник. -М.: Юрист', 2008 г. - С.542.

Fundamentals of Environmental Law and Compliance, Daniel T. Rogers, CRC Press Taylor & France Group 2023, p 421.

N.Tangirov. Barqaror rivojlanish g'oyasining nazariy-amaliy ahamiyati. Academic research in Educational Sciences. Volume 3. Issue 6. 2022.

I.Nurmetov. Barqaror rivojlanish va O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. Jamiyat. 2021 yil 1-2 son (30). 6-8 bet.

М.В.Мажорина. Право устойчивого развития: сущность, предмет и методология. Теория права. 2022. Том 75 №5. С. 117

Н.Д.Вершило Эколога-правовые основы устойчивого развития. Под ред. Бринчука М.М.; Рос.акад. правосудия. Ин-т гос-ва и права РАН. – М.: Формула права, 2008. С. 121

Н.С.Ищенко. Экологические вызовы и новые векторы устойчивого развития в современных условиях. МГЮА. 2016. № 8 (117). С. 99

Е.Н.Абанина. Экологизация как процесс достижения устойчивого развития. Вестник Саратовской государственной юридической академии. 2018. № 3 (122). С. 201 Горелова Г. В., Костенко М. А. Когнетивное моделирование устойчивого развития правовой системы государства: постановки задачи. С. 484

Н.С.Рассказова. Формирование экологической культуры и трансформация её в культуру устойчивого развития с учётов региональных принципов экологического права. Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). 2012. № 12 (20).

В.Н.Снетков. Правовые основы устойчивого развития. Научно-технические ведомости СПбГПУ. С.67

А.В.Карзенкова. Правовые основы формирования экологического мировоззрения. Вестник ПГПУ. 2019. Серия №3. С. 85

В.Г.Манчай. Соотношение международного и внутригосударственного права и устойчивое развитие. Вестник РУДН. Сер. Юридические науки. 2000. № 1. С. 171

2-mavzu. Qashshoqlik va ochlikni tugatish, sog‘lik va farovonlikka erishish maqsadida barqaror taraqqiyot dasturini amalga oshirish

1. Qashshoqlik va ochlikning iqtisodiy-ijtimoiy ko‘rsatkich sifatidagi tavsifi va unga qarshi kurashning asosiy yo‘nalishlari.
2. Oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash hamda qishloq xo‘jaligini barqaror rivojlantirishning ilmiy-huquqiy asoslari.
3. O‘zbekiston Respublikasi davlat siyosatida qashshoqlik va ochlikka qarshi kurash masalalarining aks etishi.
4. Sog‘lik va farovonlikning yuridik tavsifi, unga erishishda ekologik normativlarga rioya qilish zarurati.

O‘zlashtirilishi kerak bo‘lgan adabiyotlar:

Xolmo‘minov J.T. Iqlim o‘zgarishining qishloq xo‘jaligi rivojlanishiga ta‘siri va uning oqibatlarini yumshatish, iqlim o‘zgarishi masalalarini hal qilishga zamonaviy yondashuv. Qo‘llanma. Toshkent, 2018.-80 bet.

Mirzaabdullaeva M.R. Qishloq xo‘jaligida yer nazorati: qonun va amaliyot. – Toshkent: TDYuU, 2020. – B. 101.

Agrar huquq. Darslik. Mas‘ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo‘minov. – T: TDYU, 2020. –292 b.

S.Xolmatov. Qishloq xo‘jaligini barqaror rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari. Tafakkur manzili. 2022-yil, iyul. 15-26 bet.

A.A.Кочетков К вопросу об эффективности международно-правовых механизмов обеспечения продовольственной безопасности государств. Закон и право. 2021. № 7. С. 159

О.А.Романова. О развитии саморегулирования в сфере природопользования как одного из факторов устойчивого развития территорий в Российской Федерации. МГЮА. 2018. № 5 (138). С. 72

3-mavzu. Aholi uchun toza suv va sanitariyaning mavjudligini ta‘minlash

1. Suv resurslarini muhofaza qilish va undan oqilona foydalanishga oid xalqaro hujjatlar va milliy qonunchilikning mazmun-mohiyati.
2. Suvdan oqilona foydalanishga oid tashkiliy-huquqiy chora-tadbirlar.
3. Aholini toza ichimlik suvi bilan ta‘minlashda ekologik talablar.
4. Sanitariya normalarini ta‘minlashning ekologik-huquqiy asoslari.

O‘zlashtirilishi kerak bo‘lgan adabiyotlar:

Suv huquqi. Darslik. Mualliflar jamoasi. — Toshkent: TDYuI, 2011.-312 bet.

Ekologiya huquqi. Darslik // Bozorov U.B., Xolmo‘minov J.T., Juraev Y.O., Usmonov M.B. va boshqalar. Mas‘ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo‘minov. – T: TDYU, 2018. B.160-194.

Экологическое право : Учебник / под ред. С. А. Боголюбова. — Э40 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство Юрайт ; ИД Юрайт, 2011. С.303-324; 368-398.

Law of the Sea, Environmental Law and Settlement of Disputes: Liber Amicorum Judge Thomas A. Tafsir Malick Ndiaye, Rüdiger Wolfrum, Liden/Boston-2007, p.1163

Fundamentals of Environmental Law and Compliance, Daniel T. Rogers, CRC Press Taylor & France Group 2023, p 421.

Population, Land use, and Environment: Research Direction Washington, DC: The National Academies Press 2005, p 344.

4-mavzu. Aholini arzon va toza energiya bilan ta'minlashning huquqiy masalalari

1. Energetika sohasida faoliyat yurituvchi xalqaro tashkilotlar faoliyati.
2. Energetik xavfsizlikni ta'minlashning ilmiy-huquqiy asoslari.
3. Aholini toza, arzon va ishonchli energiya bilan ta'minlashga oid tashkiliy-huquqiy chora-tadbirlar.

O'zlashtirilishi kerak bo'lgan adabiyotlar:

O.X.Narzullaev. Energetika huquqi. O'quv qo'llanma. –T.: TDYuU, 2021. -200 b.

Xolmo'minov J.T.Energiya sohasidagi munosabatlarni huquqiy tartibga solish. Monografiya.-Toshkent: TDYuU, 2019. – 216 b.

Xolmo'minov J.T., Narzullaev O.X. Muqobil energiya manbalarini huquqiy tartibga solish. Risola.-Toshkent:TDYuU, 2016. – 86 b.

O'zbekistonda qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni huquqiy tartibga solish. Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami. –T.: TDYuU. 2018. –130 b.

Makuch, Karen E. Environmental and energy law / Edited by Karen E. Makuch, Ricardo Pereira.p. cm. 2012 Blackwell Publishing Ltd. –P.677.

Environmental and Energy Law as a Field of Research: A Structural Overview Jorge E. Viñuales and Emma Lees./ University of Cambridge, UK. Cambridge University Press, 2017.

Energy Law in Europe / M. Roggenkamp, A. Ronne, C. Redgwell, I. Del Guayo (eds.) – Oxford: Oxford University Press, 2001, p.87.

5-mavzu. Barqaror rivojlanish yo'lida innovatsiyalarni joriy qilish, sanoatlashtirish va infratuzilmani rivojlantirish

1. Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda zamonaviy innovatsiyalarni, raqamlashtirishni joriy etish va rivojlantirishning ilmiy-huquqiy asoslari.
2. Fuqarolarning ekologik axborot olish huquqini ta'minlash masalalari.
3. Ekologik masalalarni hal qilish jarayonida aholining ishtiroki masalalari.

4. Sanoatlashtirish va infratuzilmani rivojlantirish jarayonida ekologik-huquqiy talablarni qo‘llashning o‘ziga xos xususiyatlari.

O‘zlashtirilishi kerak bo‘lgan adabiyotlar:

Ekologiya huquqi. Darslik // Bozorov U.B., Xolmo‘minov J.T., Juraev Y.O., Usmonov M.B. va boshqalar. Mas’ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo‘minov. – T: TDYU, 2019. B.332-347.

Xalmuminov J.T., Fayzullaeva G.G. Mejdunarodnoe ekologicheskoe pravo. Otv.red.d.yu.n.,prof. M.B.Usmonov - Toshkent: TGYuI, 2013.-316 str.

Xolmo‘minov J.T., Safarov J.I. Xorijiy mamlakatlarda tabiiy resurslar huquqi: qiyosiy tahlil va qonunchilikni takomillashtirish. Monografiya.-Toshkent:TDYuI, 2012. 228-bet.

М.М.Бринчук, Экологическое право. Учебник. -М.: Юрист', 2008 г. - С.542.

Экологическое право: учеб. пособие для студ. учреждений высшего проф. образования / О.Р.Саркисов, Е.Л. Любарский. -5-э изд. переработанное и доп – Казань: Центр инновационных технологий, 2014. – 335 с.

International Environmental Law / Fairness, Effectiveness, and World Order. Elli Louka / Published in the United States of America by Cambridge University Press, New York. 2006.

International environmental law / Pierre-Marie Dupuy (Graduate Institute of International Studies, Geneva), Jorge E. Viñuales (University of Cambridge). Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2018.

Узакова Г.Ш. Участие общественности и институтов гражданского общества в обеспечении устойчивого развития городов. Общество и инновации. 2021. Т. 2. С. 490

Соловяненко Н.И. правовой режим инновационного (цифрового) бизнеса в контексте устойчивого развития. ПРАВО. С. 141

Черешнева И.А. Правовые аспекты экологического предпринимательства в контексте устойчивого развития. Образование и право. 2021. № 9. С. 132

Матвеев В.В. Тенденция развития международно-правовых механизмов защиты прав иностранных инвесторов в контексте целей устойчивого развития. Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. 2022. Т. 18. № 1. С. 127

Штир Е.В. Устойчивое развитие как вынужденная мера охраны окружающей среды на международном уровне. С. 130

Шакиров А.Д. Защита экологических прав человека в целях достижения устойчивого развития. Вестник Волжского университета имени В.Н. Татищева. № 2 (78)

Шугуров М.В. Международно-правовые основания перехода к устойчивому развитию. Вестник Саратовской государственной юридической академии. 2013. № 2 (91). С. 161.

6-mavzu. Shaharlar va boshqa aholi punktlarini barqaror rivojlantirish

1. Aholi punktlarini barpo etish va barqaror rivojlantirishga oid xalqaro hujjatlarning maqsad, vazifalari.
2. Aholi punktlarini barqaror rivojlantirishda ekologik talablar (hududlarni zonalashtirish, sanitariya talablari, shaharsozlik o‘zboshimchaliklarining huquqiy yechimi, salbiy akustik ta’sir va boshqalar.)
3. Qurilish jarayonini ekologizatsiyalashtirishning huquqiy masalalari. “Yashil shahar” loyihalarini amalga oshirish zarurati.
4. Aholi punktlarining huquqiy rejimiga oid milliy qonun hujjatlari, yer, shaharsozlik va fuqarolik qonunchiligining o‘zaro mutanosibligini ta’minlash masalalari.

O‘zlashtirilishi kerak bo‘lgan adabiyotlar:

Uzakova G.Sh. Aholi punktlarida tabiiy resurslardan foydalanish va ularni muhofaza qilishning huquqiy masalalari. Monografiya. –T.:TDYuU, 2021. –268 b.

Uzakova G.Sh. Aholi punkti yerlarining huquqiy tavsifi // O‘zbekiston qonunchiligi tahlili. –№4. 2020. –B. 34-37.

Guzal Uzakova. Ecologization Of Construction Activities: National and Intyernational Expyerience. ExpyerienceIlkogretim Online - Elementary Education Online, 2021; 20 (3): pp. 1514-1521. Scopus. <http://ilkogretim-online.org>

Uzakova G.Sh. O‘zbekiston Respublikasida aholi punkti hududlarini zonalashtirishga oid ekologik-huquqiy talablar // O‘zbekiston qonunchiligi tahlili. – №3. 2020. –B. 33-39.

Жуйков В.М., Пышьева Е.С. Эколого-правовые основы устойчивого развития поселений. Журнал российского права. 2013. № 9. С. 114

Urban Land Propyerty markets in the United Kingdom, Richard H. Williams and Barry Wood., Taylor and Francis Group 2018, p 25.

Land Law text, cases, and matyerials, Ben McFarlane, Nicholas hopkins, and Sarah Nield, Oxford Univyersity Press 2012, p 1196.

7-mavzu. Mas’uliyatli iste’mol va ishlab chiqarishning oqilona modellariga o‘tishni huquqiy ta’minlash

1. Chiqindi bilan bog‘liq munosabatlarni huquqiy tartibga solish.
2. Aholi o‘rtasida “mas’uliyati iste’mol”ni joriy qilishning huquqiy masalalari.
3. Xo‘jalik faoliyati va ishlab chiqarishning boshqa yo‘nalishlarida ekologik talablarni huquqiy ta’minlash.
4. Ishlab chiqarishning oqilona modellarini joriy etishda iqtisodiy-huquqiy mexanizmni takomillashtirish.

O‘zlashtirilishi kerak bo‘lgan adabiyotlar:

Ekologiya huquqi. Darslik // Bozorov U.B., Xolmo‘minov J.T., Juraev Y.O., Usmonov M.B. va boshqalar. Mas’ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo‘minov. – T: TDYU, 2019. B.284-312.

Uzakova G.Sh. Aholi punktlarida tabiiy resurslardan foydalanish va ularni muhofaza qilishning huquqiy masalalari. Monografiya. –T.:TDYuU, 2021. –268 b.

Uzakova G.Sh. Aholi punktlarida chiqindi bilan bog‘liq munosabatlarni huquqiy tartibga solish: milliy va xorijiy tajriba // O‘zbekiston Milliy axborot agentligi – O‘zA Ilm-fan bo‘limi (Elektron jurnal). Ilmiy nashr, 2021 yil fevral oyi soni. –B. 91-108.

Sharipovna G.U. Environmental-Legal Regulation Of Construction Activities In Cities In The Context Of Fast Urbanization //The American Journal of Political Science Law and Criminology. – 2021. – T. 3. – №. 02. – C. 72-82. (SJIF: 2021 ImpactFactor – 5.952).

Матвеев В.В. Тенденция развития международно-правовых механизмов защиты прав иностранных инвесторов в контексте целей устойчивого развития. Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. 2022. Т. 18. № 1. С. 127

Соловяненко Н.И. правовой режим инновационного (цифрового) бизнеса в контексте устойчивого развития. ПРАВО. С. 141

Черешнева И.А. Правовые аспекты экологического предпринимательства в контексте устойчивого развития. Образование и право. 2021. № 9. С. 132

Elizabeth Fisher, Bettina Lange, Eloise Scotford. Environmental Law Text, Cases, and Materials. OUP Oxford, 2013. – 1160 p.

International environmental law / Pierre-Marie Dupuy (Graduate Institute of International Studies, Geneva), Jorge E. Viñuales (University of Cambridge). Cambridge, United Kingdom : Cambridge University Press, 2018.

8-mavzu. Iqlim o‘zgarishiga qarshi kurash va uning salbiy oqibatlarini yumshatish

1. Iqlim o‘zgarishiga qarshi kurash va uning salbiy oqibatlarini yumshatishga oid xalqaro hujjatlarning umumiy tavsifi, undagi normalarning milliy qonun hujjatlariga singdirilishi.

2. Ozon qatlamini muhofaza qilishning huquqiy masalalari.

3. Atmosfera havosini muhofaza qilishning huquqiy masalalari.

4. “Yashil iqtisodiyot”ni rivojlantirishning ilmiy-huquqiy asoslari.

5. Orol dengizining qurigan tubini o‘rmonlashtirish, Orolbo‘yi hududini ekologik innovatsiyalar hududiga aylantirish yuzasidan ko‘rilayotgan chora-tadbirlar.

O‘zlashtirilishi kerak bo‘lgan adabiyotlar:

O.Narzullaev. Xalqaro ekologiya huquqi. O‘quv qo‘llanma. –T.:TDYU. 2022.

Xolmo‘minov J.T., N.R.Mallayev.Ekologiya va atmosfera havosini huquqiy muhofaza qilish. O‘quv qo‘llanma. -Toshkent: TDYuI, 2012. 200-bet.

“O‘zbekistonda iqlim o‘zgarishi oqibatlarini yumshatish va bartaraf etish bo‘yicha normativ-huquqiy bazani takomillashtirishning dolzarb masalalari” mavzusidagi xalqaro konferensiya materiallari to‘plami. –Toshkent: TDYU, 2022. 188-bet.

Ekologiya huquqi. Darslik // Bozorov U.B., Xolmo‘minov J.T., Juraev Y.O., Usmonov M.B. va boshqalar. Mas‘ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo‘minov. – T: TDYU, 2019. B.332-347.

Xalmuminov J.T., Fayzullaeva G.G. Mejdunarodnoe ekologicheskoe pravo. Otv.red.d.yu.n.,prof. M.B.Usmonov - Toshkent: TGYuI, 2013.-316 str.

Xolmo‘minov J.T., Safarov J.I. Xorijiy mamlakatlarda tabiiy resurslar huquqi: qiyosiy tahlil va qonunchilikni takomillashtirish. Monografiya.-Toshkent:TDYuI, 2012. 228-bet.

Экологическое право : Учебник / под ред. С. А. Боголюбова. — Э40 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство Юрайт ; ИД Юрайт, 2011. С.445-460.

Экологическое право: учеб. пособие для студ. учреждений высшего проф. образования / О.Р.Саркисов, Е.Л. Любарский. -5-э изд. переработанное и доп – Казань: Центр инновационных технологий, 2014. – 335 с.

Environmental law Dimensions of Human rights, Ben Borer, The several contributors 2015, p 246.

Ecosystem Ecology: A New Synthesis (Ecological Reviews, Hefi n Jones Cardiff University, UK, Cambridge University Press 2010, p 170.

9-mavzu. Quruqlikdagi ekotizimlarni himoyalash va tiklash, ulardan oqilona foydalanishning huquqiy masalalari

1. Quruqlikdagi ekotizimlarni asrashning umumiy tavsifi.
2. Cho‘llanish va qurg‘oqchilikka qarshi kurashning tashkiliy-huquqiy asoslari.
3. Biologik xilma-xillikni asrashning ekologik-huquqiy asoslari.
4. O‘rmonlardan oqilona foydalanish va ularni muhofaza qilish davlat ekologik siyosatining muhim yo‘nalishi sifatida.

O‘zlashtirilishi kerak bo‘lgan adabiyotlar:

Narzullaev O.X. Hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish huquqi. //Monografiya. -Toshkent.: TDYuI, 2009. –122 b.

Narzullaev O.X. O‘zbekistonda biologik resurslarni muhofaza qilish va ulardan foydalanishni huquqiy tartibga solishni takomillashtirish //Monografiya. -Toshkent.: TDYuU, 2019. –320 b.

Xolmo‘minov J.T., Narzullaev O.X. Hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to‘g‘risidagi qonunga sharh.-Toshkent:TDYU, 2014.-124-bet.

Maxkamov D.N. O‘simlik dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish huquqi. O‘quv qo‘llanma.-Toshkent:TDYU, 2011.-130 bet.

Mirzaabdullaeva M.R. Qishloq xo‘jaligida yer nazorati: qonun va amaliyot. Monografiya. – Toshkent: TDYuU, 2020. – B. 101.

Ekologiya huquqi. Darslik // Bozorov U.B., Xolmo‘minov J.T., Juraev Y.O.,

Usmonov M.B. va boshqalar. Mas'ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo'minov. – T: TDYU, 2019. B.226-241; 242-255.

Экологическое право: Учебник / под ред. С. А. Боголюбова. — Э40 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство Юрайт ; ИД Юрайт, 2011. С.400-442.

Умаров Д.М. Заповедники Республики Узбекистан: Правовое регулирование. Учебное пособие / Отв. ред. Н.К.Скрипников. – Ташкент: ТГЮИ, 2010. – 110 с.

Воцка М. Охрана лесов в Польше: Правовые и административный проблемы. W-wa, 2015. № 8. С.124

Шугуров М. В. Политико-правовые проблемы международной передачи биотехнологий в интересах устойчивого развития. Философия права. 2017. № 3 (82). С. 39

Fundamentals of Environmental Law and Compliance, Daniel T. Rogers, CRC Press Taylor & France Group 2023, p 421.

Environmental liability and ecological damage in European law, Monika Minteregger, Cambridge University Press 2008, p 765.

International environmental law / Pierre-Marie Dupuy (Graduate Institute of International Studies, Geneva), Jorge E. Viñuales (University of Cambridge). Cambridge, United Kingdom : Cambridge University Press, 2018.

10-mavzu. Barqaror rivojlanish yo'lida xalqaro hamkorlik

1. Xalqaro tashkilotlar faoliyatining barqaror taraqqiyotni ta'minlashdagi o'rni va roli.

2. Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda xalqaro hujjatlarning ahamiyati.

3. O'zbekiston Respublikasining barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish yo'lidagi xalqaro hamkorligi.

O'zlashtirilishi kerak bo'lgan adabiyotlar:

O.Narzullaev. Xalqaro ekologiya huquqi. O'quv qo'llanma. –T.:TDYU. 2022.

Ekologiya huquqi. Darslik // Bozorov U.B., Xolmo'minov J.T., Juraev Y.O., Usmonov M.B. va boshqalar. Mas'ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo'minov. – T: TDYU, 2019. B.332-347.

Xalmuminov J.T., Fayzullaeva G.G. Mejdunarodnoe ekologicheskoe pravo. Otv.red.d.yu.n.,prof. M.B.Usmonov - Toshkent: TGYuI, 2013.-316 str.

Xolmo'minov J.T., Safarov J.I. Xorijiy mamlakatlarda tabiiy resurslar huquqi: qiyosiy tahlil va qonunchilikni takomillashtirish. Monografiya.-Toshkent:TDYuI, 2012. 228-bet.

М.М.Бринчук, Экологическое право. Учебник. -М.: Юрист', 2008 г. - С.542.

Экологическое право: учеб. пособие для студ. учреждений высшего проф. образования / О.Р.Саркисов, Е.Л. Любарский. -5-э изд. переработанное и доп – Казань: Центр инновационных технологий, 2014. – 335 с.

Шугуров М.В. Международно-правовые основания перехода к устойчивому развитию. Вестник Саратовской государственной юридической академии. 2013. № 2 (91). С. 161

International Environmental Law / Fairness, Effectiveness, and World Order. Elli Louka / Published in the United States of America by Cambridge University Press, New York. 2006.

International environmental law / Pierre-Marie Dupuy (Graduate Institute of International Studies, Geneva), Jorge E. Viñuales (University of Cambridge). Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2018.

VII. O‘QISH UCHUN ADABIYOTLAR

A. Milliy va xalqaro maxsus huquqiy hujjatlar:

1. BMTning Inson huquqlari Umumjahon deklaratsiyasi (10 dekabr 1948 yil).
2. «Insonni o‘rab turuvchi muhit to‘g‘risida» BMTning Stokgolm deklaratsiyasi (1972 yil).
3. YuNESKOning umumjahon madaniyati va tabiat merosini muhofaza qilish to‘g‘risidagi konvensiya (1972 yil).
4. Favqulodda holatlar va qurolli ziddiyatlar davrida ayollar va bolalarni himoya qilish to‘g‘risidagi Deklaratsiya (1974 yil).
5. Tabiat umumjahon xartiyasi (1982 yil).
6. Dengiz huquqi bo‘yicha BMT konvensiyasi (1982 yil).
7. Atrof-muhit va rivojlanish to‘g‘risidagi Rio-de-Janeyro deklaratsiyasi (1992 yil).
8. Tabiiy muhitga ta‘sir ko‘rsatuvchi vositalarni harbiy yoki boshqa yovuz maqsadlarda foydalanishni taqiqlash to‘g‘risida konvensiya (26.05.1993).
9. Xavfli chiqindilarni transchegaraviy olib o‘tish va ularni yo‘qotishni nazorat qilish to‘g‘risida Bazel konvensiyasi (22.12.1995).
10. Biologik xilma-xillik to‘g‘risida konvensiya (06.05.1995).
11. Butunjahon madaniy va tabiiy meroslarini muhofaza qilish to‘g‘risida konvensiya (22.12.1995 yil).
12. Ozon qatlamini muhofaza qilish to‘g‘risidagi 1996 yil Jenevada qabul qilingan Monreal protokolda ozon qatlamini muhofaza qilish to‘g‘risidagi Vena konvensiyasi (18.05.1993).
13. Yo‘qolib ketish xavfi ostida bo‘lgan yovvoyi flora va faunaning turlari bilan xalqaro savdo to‘g‘risida konvensiya (01.07.1997).
14. Ko‘chib yuruvchi yovvoyi hayvon turlarini saqlash bo‘yicha konvensiya (01.05.1998).
15. Ozon qatlamini yemiruvchi moddalar bo‘yicha Monreal protokoliga Kopengagen tuzatishi (01.05.1998).
16. Xalqaro ahamiyatga ega bo‘lgan suvda suzuvchi hayvonlar yashash joylari hisoblangan suv-botqoq joylar to‘g‘risida Ramsar konvensiyasi (30.08.2001).
17. Barqaror rivojlanish to‘g‘risidagi Yoxunsburg deklaratsiyasi: Amalga oshirish rejasi; Barqaror rivojlanish bo‘yicha Butunjahon sammitining hisoboti.

Yoxannesburg, Janubiy Afrika, 2002 yil 26 avgust, 4 sentyabr // Birlashgan Millatlar Tashkiloti rasmiy sayti.

18. O‘zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi. -T.: O‘zbekiston, 2018. - 76 b.

19. O‘zbekiston Respublikasining Yer kodeksi. // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 30.06.2022 y., 03/22/782/0576-son.

20. O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi. Birinchi qismi. // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 21.04.2022 y., 03/22/765/0332-son, 30.06.2022 y., 03/22/782/0576-son.

21. O‘zbekiston Respublikasining “Davlat yer kadastrini to‘g‘risida”gi qonuni. // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 07.06.2022 y., 03/22/775/0477-son, 30.06.2022 y., 03/22/782/0576-son.

22. O‘zbekiston Respublikasining “Tabiatni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi qonuni. // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021 y., 03/21/683/0375-son, 12.10.2021 y., 03/21/721/0952-son.

23. O‘zbekiston Respublikasining “O‘simlik dunyosini muhofaza etish va undan foydalanish to‘g‘risida”gi qonuni. (Yangi tahriri) // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, 2014 y., 36-son, 452-modda.

24. O‘zbekiston Respublikasining “Hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to‘g‘risida”gi Qonuni. (Yangi tahriri) // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 01.06.2022 y., 03/22/772/0460-son, 07.06.2022 y., 03/22/775/0477-son.

25. O‘zbekiston Respublikasining “O‘rmon to‘g‘risida”gi Qonuni. // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 07.06.2022 y., 03/22/775/0477-son.

26. O‘zbekiston Respublikasining “Suv va suvdan foydalanish to‘g‘risida”gi qonuni. // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021 y., 03/21/683/0375-son, 12.10.2021 y., 03/21/721/0952-son, 01.12.2021 y., 03/21/733/1112-son.

V. Asosiy adabiyotlar (bazaviy)

1. Xolmo‘minov J.T. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning ekologik xavfsizlikni ta‘minlash, agrar va energetika sohasini rivojlantirishga oid konseptual g‘oyalari o‘rganish. O‘quv-uslubiy qo‘llanma. –T.: TDYuU, 2020.-528-bet.

2. Ekologiya huquqi. Darslik // Bozorov U.B., Xolmo‘minov J.T., Juraev Y.O., Usmonov M.B. va boshqalar. Mas’ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo‘minov. – T: TDYU, 2019. 256-284 b.

3. O.Narzullaev. Xalqaro ekologiya huquqi. O‘quv qo‘llanma. –T.:TDYU. 2022.

4. O.X.Narzullaev. Energetika huquqi. O‘quv qo‘llanma. –T.: TDYuU, 2021. -200 b.

5. Yer huquqi. Darslik // Xolmo‘minov J. T., Jo‘rayev Y.O., Usmonov M.B., Fayziyev Sh.X. va boshqalar. Mas’ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo‘minov. – T: TDYU, 2018. 248 b.

6. Agrar huquq. Darslik. Mas’ul muharrir yu.f.d., prof. J.T.Xolmo‘minov. – T: TDYU, 2020. –292 b.

7. Xalmuminov J.T., Fayzullaeva G.G. Mejdunarodnoe ekologicheskoe pravo. Otv.red.d.yu.n.,prof. M.B.Usmonov - Toshkent: TGYuI, 2013.-316 str.

8. М.М.Бринчук, Экологическое право. Учебник. -М.: Юрист, 2008 г. - С.542.

9. Xolmo‘minov J.T. Iqlim o‘zgarishining qishloq xo‘jaligi rivojlanishiga ta’siri va uning oqibatlarini yumshatish, iqlim o‘zgarishi masalalarini hal qilishga zamonaviy yondashuv. Qo‘llanma. Toshkent, 2018.-80 bet.

10. Uzakova G.Sh. Aholi punktlarida tabiiy resurslardan foydalanish va ularni muhofaza qilishning huquqiy masalalari. Monografiya. –T.:TDYuU, 2021. –268 b.

11. Xolmo‘minov J.T., Safarov J.I. Xorijiy mamlakatlarda tabiiy resurslar huquqi: qiyosiy tahlil va qonunchilikni takomillashtirish. Monografiya.-Toshkent:TDYuU, 2012. 228-bet.

12. Mirzaabdullaeva M.R. Qishloq xo‘jaligida yer nazorati: qonun va amaliyot. –Toshkent: TDYuU, 2020. – B. 101.

13. R.Kenjaev. Yerni muhofaza qilishning huquqiy masalalari. Monografiya. –T.:TDYuU. 2019. –109 b.

14 Xolmo‘minov J.T. Tabiiy resurslardan foydalanish va muhofaza qilishning ekologik-huquqiy muammolari. Monografiya. –Toshkent: “Falsafa va huquq instituti” nashriyoti, 2009. – 240 b.

15. Uzakova G.Sh. Aholi punkti yerlaridan foydalanish huquqi. Monografiya. –Toshkent: TDYuU. 2006. – 118 bet.

16. Usmonov. M.Mirzaabdullaeva. G.Uzakova. Yer huquqining nazariy muammolari. Monografiya. –Toshkent.: MChJ “Geo poligraf”, 2011. – 240 bet.

17. O‘zbekiston Respublikasi Yer kodeksiga sharhlar. O‘zbekistonda hizmat ko‘rsatgan yurist, yuridik fanlar doktori, professor M.X. Rustamboevning umumiy tahriri ostida. Mas’ul muharrir: M.B.Usmonov. – T.: TDYuU nashriyoti, 2007. 205-258 b.

18. Umarov D.M. Zapovedniki Respubliki Uzbekistan: Pravovoe regulirovanie. Uchebnoe posobie / Otv. red. N.K.Skripnikov. – Tashkent: TGYuI, 2010. – 110 s.

19. Suv huquqi. Darslik.yu.f.d., prof. J.T.Xolmo‘minovning umumiy tahriri ostida. Mas’ul muharrir yu.f.d., prof. M.B.Usmonov. Toshkent, TDYuU, 2011.-312 bet.

20. O‘rmon huquqi. Darslik.yu.f.d., prof. J.T.Xolmo‘minovning umumiy tahriri ostida. Mas’ul muharrir yu.f.d., prof. M.B.Usmonov. Toshkent, TDYuU, 2011.-204 bet.

21. Экологическое право: учеб. пособие для студ. учреждений высшего проф. образования / О.Р.Саркисов, Е.Л. Любарский. -5-э изд. переработанное и доп – Казань: Центр инновационных технологий, 2014. – 335 с.

22. Н.Д.Вершило. Эколого-правовые основы устойчивого развития : автореф. дис. на соиск. учен. степ. д-ра юрид. наук : специальность 12.00.06, Рос. акад. наук, Ин-т государства и права. - Москва, 2008. - 53 с. (<https://www.prlib.ru/item/469748>)

23. Fundamentals of Environmental Law and Compliance, Daniel T. Rogers, CRC Press Taylor & France Group 2023, p 421.

24. Law of the Sea, Environmental Law and Settlement of Disputes: Liber Amicorum Judge Thomas A.Tafsir Malick Ndiaye, Rüdiger Wolfrum, Liden/Boston-

2007, p.1163

25. Population, Land use, and Environment: Research Direction Washington, DC: The National Academies Press 2005, p 344.

26. Makuch, Karen E. Environmental and energy law / Edited by Karen E. Makuch, Ricardo Pereira.p. cm. 2012 Blackwell Publishing Ltd. –P.677.

27. Environmental and Energy Law as a Field of Research: A Structural Overview Jorge E. Viñuales and Emma Lees./ University of Cambridge, UK. Cambridge University Press, 2017.

28. Energy Law in Europe / M. Roggenkamp, A. Ronne, C. Redgwell, I. Del Guayo (eds.) – Oxford: Oxford University Press, 2001, p.87.

29. International Environmental Law / Fairness, Effectiveness, and World Order. Elli Louka / Published in the United States of America by Cambridge University Press, New York. 2006.

30. International environmental law / Pierre-Marie Dupuy (Graduate Institute of International Studies, Geneva), Jorge E. Viñuales (University of Cambridge). Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2018.

31. Urban Land Property markets in the United Kingdom, Richard H. Williams and Barry Wood., Taylor and Francis Group 2018, p 25.

S. Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Narzullaev O.X. Hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish huquqi. //Monografiya. -Toshkent.: TDYuI, 2009. –122 b.

2. Narzullaev O.X. O‘zbekistonda biologik resurslarni muhofaza qilish va ulardan foydalanishni huquqiy tartibga solishni takomillashtirish //Monografiya. -Toshkent.: TDYuU, 2019. –320 b.

3. Xolmo‘minov J.T., N.R.Mallaev.Ekologiya va atmosfera havosini huquqiy muhofaza qilish. O‘quv qo‘llanma. -Toshkent: TDYuI, 2012. 200-bet.

4. Maxkamov D.N. O‘simlik dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish huquqi. O‘quv qo‘llanma.-Toshkent:TDYU, 2011.-130 bet.

5. Xolmo‘minovJ.T., Narzullaev O.X. Muqobil energiya manbalarini huquqiy tartibga solish. Risola.-Toshkent:TDYuU, 2016. – 86 b.

6. “O‘zbekistonda iqlim o‘zgarishi oqibatlarini yumshatish va bartaraf etish bo‘yicha normativ-huquqiy bazani takomillashtirishning dolzarb masalalari” mavzusidagi xalqaro konferensiya materiallari. –Toshkent: TDYU, 2022. 188-bet.

7. O‘zbekistonda qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni huquqiy tartibga solish. Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to‘plami. –T.: TDYuU. 2018. –130 b.

8. Uzakova G.Sh. Aholi punkti yerlarining huquqiy tavsifi // O‘zbekiston qonunchiligi tahlili. –№4. 2020. –B. 34-37.

9. Guzal Uzakova. Ecologization Of Construction Activities: National and Intyernational Expyerience. ExpyerienceIlkogretim Online - Elementary Education Online, 2021; 20 (3): pp. 1514-1521. Scopus. <http://ilkogretim-online.org>

10. Uzakova G.Sh. O‘zbekiston Respublikasida aholi punkti hududlarini zonalashtirishga oid ekologik-huquqiy talablar // O‘zbekiston qonunchiligi tahlili. –

№3. 2020. –В. 33-39.

11. Uzakova G.Sh. Aholi punktlarida chiqindi bilan bog‘liq munosabatlarni huquqiy tartibga solish: milliy va xorijiy tajriba // O‘zbekiston Milliy axborot agentligi – O‘zA Ilm-fan bo‘limi (Elektron jurnal). Ilmiy nashr, 2021 yil fevral oyi soni. –В. 91-108.

12. Sharipovna G.U. Environmental-Legal Regulation Of Construction Activities In Cities In The Context Of Fast Urbanization //The American Journal of Political Science Law and Criminology. – 2021. – Т. 3. – №. 02. – С. 72-82. (SJIF: 2021 ImpactFactor – 5.952).

13. N.Tangirov. Barqaror rivojlanish g‘oyasining nazariy-amaliy ahamiyati. Academic research in Educational Sciences. Volume 3. Issue 6. 2022.

14. I.Nurmetov. Barqaror rivojlanish va O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. Jamiyat. 2021 yil 1-2 son (30). 6-8 bet.

15. S.Xolmatov. Qishloq xo‘jaligini barqaror rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari. Tafakkur manzili. 2022-yil, iyul. 15-26 bet.

16. Мажорина М.В. Право устойчивого развития: сущность, предмет и методология. Теория права. 2022. Том 75 №5. С. 117

17. Вершило Н.Д. Эколого-правовые основы устойчивого развития. Под ред. Бринчука М.М.; Рос.акад. правосудия. Ин-т гос-ва и права РАН. – М.: Формула права, 2008. С. 121

18. Ищенко Н. С. Экологические вызовы и новые векторы устойчивого развития в современных условиях. МГЮА. 2016. № 8 (117). С. 99

19. Абанина Е.Н. Экологизация как процесс достижения устойчивого развития. Вестник Саратовской государственной юридической академии. 2018. № 3 (122). С. 201 Горелова Г. В., Костенко М. А. Когнетивное моделирование устойчивого развития правовой системы государства: постановки задачи. С. 484

20. Рассказова Н.С. Формирование экологической культуры и трансформация её в культуру устойчивого развития с учётов региональных принципов экологического права. Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). 2012. № 12 (20).

21. Снетков В.Н. Правовые основы устойчивого развития. Научно-технические ведомости СПбГПУ. С.67

22. Карзенкова А.В. Правовые основы формирования экологического мировоззрения. Вестник ПГПУ. 2019. Серия №3. С. 85

23. Манчай В. Г. Соотношение международного и внутригосударственного права и устойчивое развитие. Вестник РУДН. Сер. Юридические науки. 2000. № 1. С. 171

24. Кочетков А.А. К вопросу об эффективности международно-правовых механизмов обеспечения продовольственной безопасности государств. Закон и право. 2021. № 7. С. 159

25. Романова О.А. О развитии саморегулирования в сфере природопользования как одного из факторов устойчивого развития территорий в Российской Федерации. МГЮА. 2018. № 5 (138). С. 72

26. Соловяненко Н.И. правовой режим инновационного (цифрового) бизнеса в контексте устойчивого развития. ПРАВО. С. 141
27. Черешнева И.А. Правовые аспекты экологического предпринимательства в контексте устойчивого развития. Образование и право. 2021. № 9. С. 132
28. Матвеев В.В. Тенденция развития международно-правовых механизмов защиты прав иностранных инвесторов в контексте целей устойчивого развития. Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. 2022. Т. 18. № 1. С. 127
29. Штир Е. В. Устойчивое развитие как вынужденная мера охраны окружающей среды на международном уровне. С. 130
30. Шакиров А.Д. Защита экологических прав человека в целях достижения устойчивого развития. Вестник Волжского университета имени В.Н. Татищева. № 2 (78)
31. Шугуров М.В. Международно-правовые основания перехода к устойчивому развитию. Вестник Саратовской государственной юридической академии. 2013. № 2 (91). С. 161
32. Жуйков В.М., Пышьева Е.С. Эколого-правовые основы устойчивого развития поселений. Журнал российского права. 2013. № 9. С. 114
33. Матвеев В.В. Тенденция развития международно-правовых механизмов защиты прав иностранных инвесторов в контексте целей устойчивого развития. Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. 2022. Т. 18. № 1. С. 127
34. Соловяненко Н.И. правовой режим инновационного (цифрового) бизнеса в контексте устойчивого развития. ПРАВО. С. 141
35. Черешнева И.А. Правовые аспекты экологического предпринимательства в контексте устойчивого развития. Образование и право. 2021. № 9. С. 132
36. Воцка М. Охрана лесов в Польше: Правовые и административный проблемы. W-wa, 2015. № 8. С.124
37. Шугуров М. В. Политико-правовые проблемы международной передачи биотехнологий в интересах устойчивого развития. Философия права. 2017. № 3 (82). С. 39
38. Шугуров М.В. Международно-правовые основания перехода к устойчивому развитию. Вестник Саратовской государственной юридической академии. 2013. № 2 (91). С. 161
39. Land Law text, cases, and matyerials, Ben McFarlane, Nicholas hopkins, and Sarah Nield, Oxford Univerty Press 2012, p 1196.
40. Elizabeth Fisher, Bettina Lange, Eloise Scotford. Environmental Law Text, Cases, and Materials. OUP Oxford, 2013. – 1160 p.
41. Environmental law Dimensions of Human rights, Ben Borer, The several contributors 2015, p 246.
42. Ecosystem Ecology: A New Synthesis (Ecological Reviews, Hefi n Jones Cardiff University, UK, Cambridge University Press 2010, p 170.

43. Environmental liability and ecological damage in European law, Monika Minteregger, Cambridge University Press 2008, p 765.

D. Internet manbalari

1. <https://www.un.org>
2. <http://sustainabledevelopment.un.org/topics>
3. www.gov.uz
4. www.uznature.uz
5. <http://lex.uz>
6. <https://library-tsul.uz/>

VIII. BAHOLASH TARTIBI VA MEZONLARI

A. Baholash

1) Oraliq nazorat o'qituvchi tomonidan har bir talabaga yoki talabalar guruhiga tegishli shaklga muvofiq elektron ta'lim tizim orqali yuboriladigan yozma ish vazifasidan iborat bo'ladi. Bunda oraliq nazorati prezentasiya, tahliliy ma'lumot, esse, keys-stadiga javob yozish kabi topshiriqlardan biri ko'inishida byeriladi.

Modul bo'yicha oraliq nazorati 40 ball doirasida baholanadi.

Oraliq nazoratini baholash B bo'limda belgilangan mezonlar asosida amalga oshiriladi.

2) Yakuniy nazorat elektron ta'lim platformasi orqali kompyuterlarda topshiriladigan imtihon ko'inishida bo'lib, imtihon savoli katus va uning mazmunidan kelib chiqadgan savollardan iborat bo'ladi va talaba har bir savolga javob byerishi talab etiladi.

Yakuniy nazorat 60 ball doirasida baholanadi.

B. Baholash

Baho	Ball (foizda)	Tavsif	Izoh
A	100–93	Juda a'lo	Mustaqil fikrlash va tanqidiy mulohazani o'zida ifodalagan mukammal ish. Savol yuqori saviyada tadqiq etilib, tizimli va to'liq asosli to'g'ri javob byerilgan. Ishda mavzuning to'liq mohiyati, talqinning puxtaligi, tadqiqotning zarur darajada tanqidiy baholanishi o'ziga xos tarzda ifodalangan. Qo'yilgan masalalar talaba tomonidan tegishli metodologiya, uslub va ma'lumotlar manbalaridan foydalanilgan holda, ishonchli dalillar asosida ochib byerilgan. Ish grammatik xatolardan holi va o'ziga xos mustaqil usulda mukammal yozilgan. Mulohazalar etarli darajada rivojlantirilgan bo'lib, tahrirga muhtoj

			bo'lmagan mukammal ish sanaladi.
A-	92–86	A'lo	Ish etarli darajada mustaqil va tanqidiy fikr-mulohazalarni, analiz va sintez qilish qobiliyatini, mantiqiy izchillikni, qator manbalardan foydalanilib keng mushohada yuritishni hamda mavzuni mukammal tushunishni namoyon etadi. Shuningdek, ish juda yaxshi tadqiq qilinib, javobda asosli mulohazalar bildirilgan. Ushbu ish original va talqin mohirona olib borilganligi, tadqiqot tanqidiy tahlil va tanqidiy baholash orqali zarur tadqiqot metodologiyasi, uslublari va manbalaridan foydalanilgan holda yondashilganligi bilan "V+" darajadagi ishdan yaxshiroq hisoblanadi. Ish yuqori ta'lim standartlari asosida yozilgan bo'lib, biroz tahrir qilish orqali mukammal darajaga etkazilishi mumkin.
B+	85–82	Juda yaxshi	Ushbu ishdagi mulohazalar bevosita mavzuga aloqador ishonchli dalillar asosida, tegishli masalalarni anglagan holda qat'iy tanqidiy fikr va tahliliy mahorat bilan juda yaxshi tadqiq etilgan. Ishda tegishli metodologiya va zarur adabiyotlardan foydalanilganlikni ko'rish mumkin. Ish mustaqil fikr va o'ziga xos yondashuv asosida yozilgan. Namunalar, amaliy misollar, va keltirilgan dalillar ishonchli, asosli va maqsadga muvofiq ravishda qo'llanilgan bo'lib, aynan tegishli ma'lumotlarga asoslangan holda aniqlik va izchillikni o'zida namoyon etadi. Ish o'zida "A-" darajadagi hususiyatlarni to'liq ifodalagan. Ushbu ish yaxshi ta'lim standartlarini o'zida ifodalagan holda yaxshi yozilgan.
B	81–77	Yaxshi	Ish mavzuning aniq anglanganligi va tadqiqot sohasidagi munozaralarda tanqidiy ishtirok etish imkoniyatini ifoda etib, malakali va metodologik xususiyatga ega. Tadqiqot masalalari aniq ko'rsatib o'tilgan va javob byerilgan. Asosiy mulohazalar aniq, misollar hamda asoslar o'rinli qo'llanilgan. Ish "B+" darajadagi ishlarga qaraganda pastroq sifatda va unchalik original emas. Ishda fikrlar yaxshi tartibda keltirilgan, bayon aniq hamda mantiqan izchil, kirish va xulosa qismlari ravon ifodalangan. Manbalardan yuqori darajadagi ishlardek tizimli

			yondashilmagan bo'lsa-da, o'rinli qo'llanilgan. Ish "B+" darajadagi ishlar kabi izchil bo'lmasa-da, tahliliy qobiliyatni namoyon etadi. Ushbu ish yaxshi ta'lim standartlarini o'zida ifodalagan holda jiddiy grammatik va sintaktik xatolardan holi ravishda yozilgan.
B-	76–71	Yaxshiroq	Ish to'liq yoritilishiga yerishilmagan va dalillar keltirishda hamda talqinda kichik xatolarga yo'l qo'yilgan. Tadqiqot uchun savol tahlil qilingan bo'lsa-da hamda unga ish davomida javob byerilgan bo'lsa-da, fikrlarga tanqidiy yondashilmagan. Ish kam tahlil etilib, asosan bayoniy tarzda ifodalangan. Ba'zi qismlarda mantiqiy xatolikka yo'l qo'yilgan va asossiz xulosalarga kelingan. Ushbu darajadagi ish kamroq metodologik xususiyatga ega bo'lsa-da, malakali va mavzuni aniq tushunish va sohadagi bahslarda tanqidiy ishtirok etish qobiliyatini biroz namoyon etadi. Misollar va keltirilgan asoslar ifodalangan bo'lsa-da, ayrim hollarda o'rinli qo'llanilmagan. Ishning tuzilishi atroflicha bo'lsa-da, fikrlarning keltirish tartibi hamda ularni aniq va mantiqiy izchil ifodalashda kamchiliklarga yo'l qo'yilgan. Ayrim aloqador bo'lmagan manbalardan foydalanilgan. Ish izchil tahliliy haraktyerga ega bo'lmasa-da, ayrim o'rinlarda ushbu sifatlar ko'zga tashlanadi. Ushbu ish maqbul ta'lim standartlarini o'zida ifodalagan, biroq bir qancha grammatik va sintaktik xatolarga yo'l qo'yilgan holda yozilgan.
C+	70–67	Juda qoniqarli	Ishda ishonchli talqin va asoslar keltirishda xatolarga yo'l qo'yilgan. Savolga qisman javob byerilgan. Ish asosan bayoniy tarzda (tahlildan holi) ifodalangan. Mantiqiy bog'lash etarli darajada emas. Ba'zi xulosalar xato keltirilgan. Ushbu darajadagi ishlar muammo mavzusini bazaviy anglashni va huquqni qo'llash bo'yicha ma'lum ko'nikmalarni namoyon etadi. Manbalar ko'rsatilmagan yoki to'g'ri ko'rsatilmagan yoxud etarli darajada ko'rsatilmagan. Ushbu ish qoniqarli talablar asosida, biroq bir qancha grammatik va sintaktik xatolarga yo'l qo'yilgan holda yozilgan.
C	66–60	Qoniqarli	Tadqiqot masalasi ajratilgan, biroq etarli

			darajada ochib byerilmagan yoki qisman javob byerilgan. Ishdagi nazariyadan tortib xulosalarga qadar tadqiqot mavzusi bilan bog‘liq yoki qisman bog‘liq mulohazalarga asosan mavzuning asosiy jihatlarini tushunganlikdan dalolat byeradi. Ish ayrim jihatlarini inobatga olmaganda umumiy mantiqiy tuzilishga ega. Mulohazalarda aniqlik, ravonlik, diqqat va kontentni anglash etarli darajada emasligi ko‘zga tashlanadi. Aniq fikrlar bo‘lsa-da, har tomonlama ifodalanmagan hamda mustaqil yondashilmagan holda mavjud fikrlar va talqinlarni qabul qilish bilan cheklanilgan. Ishni yoritishda, manbalar bilan ishlashda va ishning tuzilishida xato va kamchiliklarga yo‘l qo‘yilgan hamda tanqidiy fikrlar etarli darajada asoslantirilmagan. Matndagi grammatik va sintaktik xatolar uning ravonligiga salbiy ta‘sir etgan, biroq uning asosiy ma‘nosini buzmagani. Ushbu darajadagi ishlar odatda etarli darajada adabiyotlar va asoslar bilan tasdiqlanmagan fikrlardan iboratdir.
C-	59–56	Qoniqarliroq	Bunday ish qo‘yilgan savol yuzasidan juda tor tushunchani ochib byerib, jiddiy xato va kamchiliklarni namoyon etadi. Ish mavzu bo‘yicha faqatgina yuzaki tushunchani hamda ishning katta qismi aloqador bo‘lmagan matyeriallarni o‘z ichiga oladi.
D	55–50	Qoniqarsiz	Talabga javob byermaydi (imtihondan o‘tmagan). Ishning katta qismida mavzudan chetga chiqilgan, markaziy fikr mavjud emas, manbalar va havolalardan noizchil yoki etarli darajada foydalanilmagan hamda grammatik va sintaktik xatolarga takror-takror yo‘l qo‘yilgan. Mulohazalarni bazo‘r fahmlash mumkin, juda yomon tartib byerilgan, fikrlarni anglab olish mushkul yoki anglashning imkoni yo‘q. Ish mavjud g‘oyalarni tanqidiy fikrlashsiz takrorlaydi. Ish ko‘plab isbotlanmagan qarashlar va bayonotlarni o‘z ichiga olib, dalillar keltirilmagan yoki asossiz va cheklangan.
F	49–0	Yiqilgan	Insofsiz xulq-atvor (plagiat). Savolga javob byerilmagan. Savolga aloqador bo‘lmagan ma‘lumotlar

			keltirilgan. Talaba ish haqida tasavvurga ega emas va matyeriallardan foydalana olish bo'yicha bazaviy bilimlarni ko'rsata olmagan. Shu bilan birga ish plagiat bilan yozilgan.
--	--	--	---

Talaba mazkur modul bo'yicha oraliq va yakuniy nazorat yozma ishlarini tayyorlashda Akademik halollik va tadqiqot etikasi kodeksi talablariga qat'iy rioya etishi talab qilinadi. Talaba tomonidan akademik halollik talablari buzilganda, shu jumladan mualliflikni o'zlashtirilgan (plagiat) holatda, bunday yozma ishlarga nol ball qo'yiladi yoki oldin qo'yilgan oraliq nazorat reyting ballini bekor qilinadi va talabaga nisbatan tegishli chora ko'rilishi uchun asos bo'ladi.